

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

1-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ 1 (5) - 2025

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahammadovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafuz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi huzuridagi Sudyalar oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo‘limi psixologik xizmat boshlig‘i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po‘latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo‘tayeov Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro‘yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo‘yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Xadjamuratova Matlyuba Xashimovna</i> YOSHLARNI IJTIMOYIY HIMOYA QILISHNING TARIXIY ILDIZLARI	11-15
<i>Abdimo‘minov Oybek Bektemirovich</i> MARKAZIY OSIYODA KO‘PTOMONLAMA MUNOSABATLAR: TARIXIY YONDASHUVLAR, SIYOSIY VA IQTISODIY INTEGRATSIYA	16-22
<i>Шадманов Турдибай Рузобаевич</i> ПРОБЛЕМЫ ПЛАНИРОВАНИЯ ПРИ СТРОИТЕЛЬСТВЕ ЖИЛЬЯ В УЗБЕКИСТАНЕ В ПЕРИОД 1940-1960 ГГ	23-27
<i>Мирзаева Наргиза Беркиновна, Рузиева Мухлиса Баходир кизи</i> ИНВАЛИДНОСТЬ И ЕЕ ИСТОРИЯ. СОЦИАЛЬНАЯ ЗАЩИТА ИНВАЛИДОВ В УЗБЕКИСТАНЕ	28-33
<i>Abdug‘aniyev Bekzod Abduvali o‘gli</i> SUG‘DIYLARDA DIN MASALASI: ZARDUSHTIYLIK VA MAZDAKIYLIK	34-40
<i>Umrzoqov Maqsud Shokirovich</i> V.L.VYATKINNING SAMARQANDNING TARIXIY YODGORLIKLARINI O‘RGANISHGA DOIR ISHLARI	41-46
<i>Ochildiyev Lochinbek</i> QASHQADARYO VOHASI TARIXIY-MADANIY YODGORLIKLARI, ZIYORATGOHLARI ULARNING TARIXIY-ETNOGRAFIK XUSUSIYATLARI	47-56
<i>Mamatqulov Bekzod, Bozorov Alisher</i> O‘ZBEKISTONDA SANOAT TARMOQLARINING RIVOJLANISHIDA JANUBIY VILOYATLARNING O‘RNI (1924-1991-YILLAR)	57-64

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Мамажонов Акрамжон</i> МОЛИЯВИЙ НАТИЖАЛАР (УМУМЛАШГАН ДАРОМАДЛАР) ТЎҒРИСИДАГИ ҲИСОБОТ ВА УНИ ШАКЛЛАНИШИ	65-71
<i>Xolmuratov Xolilla</i> O‘ZBEKISTONDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINI RIVOJLANTIRISH VA ENERGO-SAMARADORLIKNI OSHIRISH ISTIQBOLLARI: IQTISODIY VA IJTIMOYIY TAHLIL	72-83
<i>Karimov Khojakbar</i> INNOVATION POTENTIAL AND TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN’S MANUFACTURING SECTOR: ENHANCING EFFICIENCY THROUGH AI-DRIVEN MANAGEMENT OF INNOVATIVE INFRASTRUCTURES	84-90
<i>Тўлаков Улуғбек Тошмаматович</i> СОЛИҚ МАЪМУРИЯТЧИЛИГИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШДА ИННОВАЦИОН ЁНДАШУВЛАР	91-105

<i>Xolmurotov Fozil</i> RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISH VA EKSPORTNI RIVOJLANTIRISH ORQALI MINTAQAVIY IQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASH: NAZARIYA VA AMALIY YONDASHUVLAR	106-118
<i>Komilov Bakhtiyorjon</i> OPPORTUNITIES AND CHALLENGES IN E-COMMERCE LOGISTICS IN CENTRAL ASIA	119-129
<i>Abdusattorov Sodiqjon</i> TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI TURLARI	130-134
<i>G'anibayev Ilxomjon</i> AUDITORLIK DALILLARI ISHONCHLILIGINI TA'MINLASHDA INTERVYU USULINING AHAMIYATI	135-145
<i>Akhmedov Khasan</i> ISSUES OF IMPROVING THE SYSTEM OF COMPENSATION PAYMENTS UNDER COMPULSORY CIVIL LIABILITY INSURANCE	146-153
<i>Саттаров Абдусамат Умиркулович</i> МИНТАҚАВИЙ ИҚТИСОДИЁТДА БАҲОЛАШ МЕТОДИКАСИ ВА УНДА ЭКОНОМЕТРИК УСУЛЛАР	154-159
<i>Musamukhamedov Azimjon Jamoliddinovich</i> O'ZBEKISTONDA ISLOMIY MIKROMOLIYA: BARQARORLIK VA FAROVONLIK SARI ADOLATLI YO'L	160-168
09.00.00 – FALSAFA FANLARI	
<i>Xaitov Elmurod Bekmurodovich</i> DUNYO AHOLISINING O'SISH DINAMIKASIGA TA'SIR ETUVCHI IJTIMOIIY KO'RSATKICHLAR VA AHOLI HAYOT SIFATI	169-174
<i>Abdullayeva Xulkar Raxmatullayevna</i> BIOEPISTEMOLOGIYA YOKI EPISTEMOLOGIYADA FANLARARO YONDASHUVLAR	175-179
<i>Sulaymonov Maxmudjon Shuxratbekovich</i> O'ZBEKISTONDA FUQAROLIK POZITSIYASI SHAKLLANISHIGA TA'SIR KO'RSATUVCHI IJTIMOIIY OMILLARNING FALSAFIY TAHLILI	180-185
<i>Berdaliyeva Sevara</i> YUSUF XOS HOJIBNING AXLOQIY QARASHLARINI SHAKLLANISHINING TARIXIY-IJTIMOIIY OMILLARI	186-198
<i>Ergashev Urolbek Berkinovich</i> AHMAD TOSHKO'PRIZODA ILMLAR TASNIFINING AHAMIYATI	199-205
<i>Qaxorov Pulotjon Xursanmurodovich</i> INSON GO'ZALLIGI VA UNING AXLOQIY VAHOSI	206-211
<i>Абдуллаходжаев Гайрат</i> ГЛОБАЛИЗАЦИЯ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА ЭСТЕТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ МОЛОДЕЖИ	212-215
<i>Ro'ziyev Maqsud O'rinovich</i> ABULHASAN BAHMANYOR SHAXSIYATI VA MA'NAVIY MEROSI	216-220

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>O'zbekov Umidjon Narzullo o'g'li, Boboqulova Nilufar Xayrullo qizi</i> BOSHLANG'ICH TA'LIM INGLIZ TILI DARSLARIDA OG'ZAKI NUTQNI SHAKLLANTIRISH	221-225
<i>Kamalova Madina</i> CHINGIZ AYTMATOV ASARLARIDA BOLA RUHIYATI	226-230
<i>Karimov Rivojiddin Gulamjonovich</i> DISCOURSE AND ITS LINGUOCULTURAL INTERPRETATION	231-240
<i>Baxtiyorova Maftuna Baxtiyorovna</i> INGLIZ TILIDA ANTROPONIMIK BIRLIKLARNING LEKSIK-SEMANTIK TAHLILI	241-246
<i>Nurmuxammedov Yusuf Shakarboyevich</i> FRAZEOLOGIK BIRLIKLARNING MA'NO QATLAMLARI, METAFORA VA METONIMIYA KABI LINGVISTIK HODISALAR BILAN ALOQASI	247-251
<i>Xujakulov Ravshan Isroilovich</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA XALQ TABOBATIGA OID LEKSIK BIRLIKLARNING DERIVATSION TADQIQI	252-258
<i>Olimova Khurshida Vaydillayevna</i> "PROPER NOUNS IN ENGLISH AND UZBEK: STRUCTURE AND THEIR UNIQUE FEATURES"	259-263
<i>Ermatov Ixtiyor, Risqulova Muslima</i> "DEVONU LUG'OTIT TURK" ASARIDA TOPONIMLARNING BERILISHI	264-269
<i>Abduraimova Dinara Bahodir qizi, Abdullayeva Nilufar Ramazonovna</i> INGLIZ TILIDAGI LEKSIK MATERIALLARNI BOYITISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNING O'RNI	270-273
<i>Mardonov Maxmud</i> LATIFALARNI TASNIF QILISH MEZONLARI VA TASNIFOTI	274-280
<i>Nazarov Sardor Shamurodovich</i> A COMPARATIVE STUDY OF STRUCTURAL-SEMANTIC CHARACTERISTICS OF ENGLISH AND UZBEK LANGUAGE WORD COMBINATIONS	281-284

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Абдурасулова Кумриниса Раимкуловна, Каракетова Дилноза Юлдашевна</i> КРИМИНОЛОГИЯДА САБАБИЯТ	285-302
<i>Yumatov Bogdan Olegovich</i> APPROACHES TO UNDERSTANDING THE PRINCIPLES OF ANTI-CORRUPTION MONITORING	303-309
<i>Абдурахманова Нодирахон</i> ПРОБЛЕМЫ ИМПЛЕМЕНТАЦИИ СМАРТ-КОНТРАКТОВ В ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО УЗБЕКИСТАНА	310-317
<i>Бекбутаева Лобар</i> СОЦИАЛЬНАЯ ЗАЩИТА ПРАВ ДЕТЕЙ-СИРОТ И ДЕТЕЙ, ОСТАВШИХСЯ БЕЗ ПОПЕЧЕНИЯ РОДИТЕЛЕЙ: МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВЫЕ СТАНДАРТЫ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ	318-323

<i>Nishonov Abdulloh Ubaydulloh o'g'li</i> CHIQUINDILARNI TRANSCHEGARAVIY TASHISH VA OLIB O'TISHNING XALQARO HUQUQIY TARTIBI	324-329
<i>Саидов Шохруххон Музаффарович</i> ПРОКУРАТУРА ОРГАНЛАРИНИНГ ҲУҚУҚ ИЖОДКОРЛИГИ ФАОЛИЯТИДАГИ ИШТИРОКИНИ БАҲОЛАШНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ	330-338
<i>Maxmudov Sunnat Azim o'g'li</i> AYBLILIK TO'G'RISIDAGI MASALANI HAL QILMAY TURIB JINOYAT ISHINI TUGATISH TARTIBI: QONUNCHILIKDAGI MUAMMOLAR TAHLILI	339-348
<i>Inomxo'jaeva Sanobar Muxammadixonovna</i> JAMIYATDA HUQUQIY ONGNI RIVOJLANTIRISHDA HUQUQIY TARBIYA USULLARINING AHAMIYATI	349-355
<i>Mirzakarimova Dilafruz Doniyorovna</i> SUN'IY INTELLEKT, ROBOTOTEXNIKA VA HUQUQ: SUN'IY INTELLEKTNING XAVFSIZ KIBERXAVFSIZLIK TIZIMLARIGA TA'SIRI	356-362
<i>Raximjonova Nargizaxon Raximjonovna</i> YAGONA JINOYATNING JINOYAT-HUQUQIY TAVSIFI	363-368
<i>Dehqanov Raxmatilla Mirzaraxmat o'g'li</i> ISTE'MOLCHILAR ISHTIROKIDAGI TRANSCHEGARAVIY MUNOSABATLAR UCHUN QO'LLANADIGAN HUQUQ	369-374
13.00.00 - PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Iminaxunova Iroda Xuseynovna</i> DIAGNOSTIK YONDASHUV ASOSIDA XORIJIY TILNI O'QITISH IMKONIYATLARI	375-379
<i>Xusanova Mohira</i> XORIJIY TILLARNI O'QITISH VA NAZORAT QILISHNING MAZMUNI	380-386
<i>Haqberdiyev Baxtiyor Rustamovich</i> TEXNIK VA SAN'AT FANLARINI INTEGRATIV O'QITISHDA SINERGETIK KOMPETENTLIKNI TAKOMILLASHTIRISH	387-391
<i>Erkulova Feruza Melikuziyevna</i> THE ROLE OF METHODOLOGICAL TRAINING IN ENHANCING PROFESSIONAL COMPETENCE OF FOREIGN LANGUAGE TEACHERS	392-402
<i>Malikova Madina Abduraxmon qizi</i> INGLIZ TILI DARSLARINI O'QITISH JARAYONIDA HAMKORLIK VA KOOPERATIV O'QITISH TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING USTUVOR USULLARI	403-407
<i>Умаров Азиз Авазович</i> РОЛЬ ДИАЛОГИЧЕСКОЙ РЕЧИ В ОБУЧЕНИИ РУССКОМУ ЯЗЫКУ: МЕТОДИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ	408-412
<i>Рахмонова Шалола Фахриддин кизи</i> ЖАМИЯТ РИВОЖЛАНИШИДА МЕДИА КОМПЕТЕНЦИЯНИНГ ЎРНИ	413-417
<i>Boymirzaeva Raximaxon Xoshimjonovna</i> XALQ TA'LIMI PEDAGOGLARNI MALAKASINI OSHIRISH JARAYONIDA HUQUQIY ONG VA HUQUQIY MADANIYATINI YUKSALTIRISHGA OID XORIJ TAJRIBASI	418-427

<i>Jamolova Mohigul Baxtiyorovna</i> BO'LAJAK CHET TILI FANI O'QITUVCHILARINING TANQIDIY FIKRLASH QOBILİYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY VA METODIK ASOSLARI	428-432
<i>Raxmatov Mirzo Mukimovich</i> BO'LAJAK INFORMATIKA O'QITUVCHILARIGA DASTURLASH TILLARINI O'QITISHNI TAKOMILLASHTIRISHDA SEMIOTIK YONDASHUV	433-438
<i>Umirova Mamlakat Imomovna</i> NUTQIY MADANIYATNI O'STIRISHNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI	439-442
<i>Nafasov Arslon Komilovich</i> TARIX FANINI O'QITISH PEDAGOGIK TADQIQOTLAR OBYEKTI SIFATIDA	443-448
<i>Valiyeva Nasiba Xadiytullayevna</i> OLİY TA'LIMDA O'QITISHNI RAQAMLASHTIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK METOD VA MODELLAR	449-455
<i>Мухаммадиева Угилрой Холмуродовна</i> ФОРМИРОВАНИЕ НАВЫКОВ И КОМПЕТЕНЦИЙ В ОБЛАСТИ СИНХРОННОГО ПЕРЕВОДА У СТУДЕНТОВ	456-463
<i>Qosimova Ozoda Xudoynazarovna</i> PEDAGOG XOTIN-QIZLARNING IJTIMOY FAOLLIGINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY- PEDAGOGIK TAHLILI	464-472

Received: 20 December 2024

Accepted: 5 January 2025

Published: 15 January 2025

Article / Original Paper

THE PERSONALITY AND SPIRITUAL LEGACY OF ABULHASAN BAKHMANIR

Ruziev Maksud Urinovich,

Researcher at BukhSU

Abstract. This article holds a unique place in the history of philosophy and is dedicated to the analysis of the personality and spiritual legacy of the unparalleled figure, Abulhasan Bakhmanir.

Keywords: Aristotle, Bakhmanir, Ibn Sina, logic, physics, metaphysics, philosophy, "Kitab at-Tahsil", "Ash-Shifa".

ABULHASAN BAXMANYOR SHAXSIYATI VA MA'NAVIY MEROSI

Ro'ziyev Maqsud O'rinovich

BuxDU tadqiqotchisi

Annotatsiya. Ushbu maqola falsafa tarixida o'ziga xos o'ringa ega, betakror shaxsiyat Abulhasan Baxmanyor shaxsiyati va ma'naviy merosi tahliliga qaratilgan.

Kalit so'zlar: Arastu, Baxmanyor, Ibn Sino, mantiq, fizika, metafizika, falsafa, "Kitob at Tahsil", "Ash-Shifo".

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I1Y2025N26>

Kirish. Abulhasan Bahmanyor Sharq qomusiy olimi Ibn Sinoning eng ko'zga ko'ringan shogirdi va izdoshi hisoblanadi. U o'z iste'dodi bilan Ibn Sinoning mehrini qozondi. Ibn Sino Bahmanyor haqida shunday yozgan edi: "Uning mening o'rnimda bo'lishidan hech narsa qolmadi". Bahmanyorning "Tarbiya" ("at-Tahsil"), mantiq bo'yicha "Zinat" ("az-Zina fi-l-mantiq"), "Go'zallik" ("al-Bahta"), "Baxt" ("as-Saodat"), "Musiqqa kitobi" ("Kitob fi-l musiqqa"), "Metafizika predmeti", "Maratib al-maujat", "Mantiq" ("al Mantiq"), "Izohat" ("at-Taliqat") kabi asarlar muallifi. Uning ko'plab asarlari turli tillarga tarjima qilingan.

Bahmanyor zardushtiy oilasida tug'ilib, keyinroq islomni qabul qilgan [1]. Ma'lumki, u Ozarbayjondan bo'lib, Mashshoiylik vakili bo'lgan [2]. Alloma Hamadon (1015-1024) va Isfahon (1015-1024) o'rtasida yashagan. 1024-1037-yillar Ibn Sino maktabida saboq olgan [3].

Alouddavla (1008-1041) davrida Ibn Sino va Bahmenyor o'rtasida turli munozaralar bo'lib o'tdi. Bu davrda Bahmanyor, Abu Mansur bin Zayl, Abu Cafar Muhammad bin Husayn bin Ibn Sinoning Merzbon kabi shogirdlarining Ibn Sinoga bergan savollariga bergan javoblari jamlangan. Bu munozaralar "Mubohasat" nomli kitob shaklida bugungi kungacha yetib kelgan. Asar Ibn Sino tafakkuri va nazariyasi uchun manba hisoblanadi[4].

Bahmanyor diniy mansublik nuqtai nazaridan zardushtiylik tarixiga ega. Ba'zilar uni zardushtiy bo'lib qolgan deb hisoblasa, ba'zilar sunniylikka moyil bo'lgan, boshqalari esa shialik diniga moyil bo'lgan deb hisoblashadi. Biroq, uning Allohning birligi (Tavhid) haqidagi bahslari islomiy nuqtai nazarga ishora qiladi[5].

Bahmanyor uzoq yillar Ibn Sino bilan birga bo'lib, ko'plab falsafiy muammolarni muhokama qilgan. Bu munozaralar, aslida, uning asarlarida islom falsafasining davomi va Ibn

Sino asarlariga qimmatli mulohazalar sifatida aks etgan. Quyida uning asosiy asarlari haqida qisqacha ma'lumot berib o'tamiz.

Kitob at-Tahsil: Asarda mantiq, fizika va metafizikaning qisqacha mazmuni taqdim etiladi. Uning o'zi xabar berganidek, ushbu asar ustoz bilan o'tkazgan suhbatlari natijasi hamdir. Ibn Sinoning "Donishnoma" asariga shaklan ergashuvchi bu kitobning fors tiliga tarjimai ekanligi aytiladi. "Tahsil" qo'lyozmalari kengligi jihatidan farqlanadi[6].

Baxmanyor ushbu asarda "Men amakim Abu Mansur Bahrom ibn Hurshid ibn Yazdyor uchun yozgan bu asarimda al Hikmatul Alayyanning tartibi va uning umumiy asarlaridagi tushunchalar va men bilan u kishi o'rtasidagi bahslarga amal qilgan holda, Shayx ul Rais Abu Ali Husayn bin Abdulloh bin Sino yozgan "Hikmat kitobi"ni umumlashtirib, unga asosiy (al usul) (mavzular) kabi ikkinchi darajali (furu) (mavzular) fikrlarimni qo'shdim.

Al-Mubohasat: Ibn Sino shogirdi Cuzcanyga yozdirgan o'z hayoti haqidagi so'zlarida ta'kidlaganidek, u o'ta notinch hayotga ega bo'lgan odam edi. shogirdlari esa kechki payt Ibn Sinoning uyida falsafadan saboq olishardi. Bu muntazam yig'ilishlarda Abu Ubayd Shifodan, Ma'sumiy Kanundan, Ibn Zayl Ishoradan, Bahmanyor esa el Hosil va'l Maxsuldan o'qir edi[7]. Alaud Davla davrida Ibn Sino bilan Bahmanyor o'rtasida bo'lib o'tgan munozaralar ham Ibn Sinoning shogirdlari, xususan Bahmanyor tomonidan berilgan savollarga bergan javoblarini jamlagan jamlanmaga kiritilgan. Ibn Sino "Mubohasat" nomli ushbu to'plamida murakkab falsafiy muammolarni sharhlaydi.

Ta'liqot: Yuqorida tilga olingan matnlarga o'xshash bu asar Ibn Sinoning metafizika, fizika va mantiqning asosiy atamallari bo'yicha bergan izohlaridan Bahmanyor tomonidan olingan eslatmalar to'plamidan iborat. Boshqacha qilib aytganda, Bahmanyor ushbu matnlarni xuddi "Mubohasat" nomli asardagidek yozgan. Asar Hamadondami, Shamsud-davla davridami yoki keyinroq Isfahonda bo'lib o'tgan munozaralardanmi, hozirgacha noaniq.

Bahmanyor kitoblari, avvalo, ustoz Ibn Sinoning fikrlarini umumlashtirish va tushuntirishga qaratilgan. Binobarin, ularni ustoz saboqlariga tayanish mumkinligi ma'lum darajada uning shogirdlari bilan Ibn Sino asarlarini farqlashni qiyinlashtiradi va nima uchun yuqorida tilga olingan "Metafizikaning Xulosa" si ("Shifo"dan keyin) Ibn Sinoga ko'p nisbat berilishini tushuntiradi.

Bahmanyor falsafasi haqida gapirganda ba'zi bir tadqiqotchilar u faqat Ibn Sino falsafasini takrorlagan, degan qarashni ilgari suradilar. Aslida unday emas. U bilan Ibn Sino o'rtasida bir qancha masalalarda ixtiloflar borligi aytiladi. Biroq, Bahmanyorga Ibn Sinoning neoplatonistik g'oyalari, Xudoning sababsiz va zaruriy tabiati haqidagi g'oyalari ta'sir qilgan ko'rinadi. U o'limdan keyingi ruhning shaxsiyati haqida Ibn Sinodan boshqacha fikrda bo'lganga o'xshaydi. Bahmanyorning ta'kidlashicha, ruh o'lim bilan o'zgaradi, lekin uning birinchi holatiga o'xshash bo'lib qoladi. Albatta, Bahmanyorning fikrlari ko'p jihatdan Ibn Sinoning davomi bo'lib, uning asarlari ustoz falsafasining ko'plab hal etilmagan jihatlariga qimmatli kalitlar beradi[8]. Shu sababdan ham ba'zilar u o'z ustoz tizimi bilan to'liq uyg'un, lekin uning tafakkurida materiya o'z mohiyatini yo'qotganday, materiya esa mumkin bo'lgan mavjudot sifatida tafakkurning nisbiyligini ta'kidlaydi. Bahmanyorning fikricha, hali shaklga ega bo'lmagan qobiliyat va imkoniyat bo'lgan birinchi spektr (shaklsiz birinchi materiya) shunchaki tushunchadir. Shu nuqtai nazardan, spektr aniq modda sifatida qaralmaydi[9].

Ustozining tafakkuri va tizimiga ergashgan Bahmanyorda materiya (xayolot) o'z mohiyatini birmuncha yo'qotganga o'xshaydi. Chunonchi, unda mumkin bo'lgan borliq aqliy

ma'nodan boshqa narsa emas [10]. Bu qarashlarning barchasi Bahmanyor o'z ustozining fikrlarini kichik hissalar bilan takrorlamasligini ko'rsatishga harakat qilsa-da, u asl faylasuf degan fikrni keltirib chiqarmaydi. Darhaqiqat, "Kitob at Tahsil"ni nashr etgan Mutahhariy matn ostida Ibn Sinoning "Shifo" nomli asariga tez-tez ishora qiladi va bu fikrni tasdiqlaydi. Qolaversa, yuqorida tilga olingan risolalarni falsafiy matn sifatida o'qiganimizda, Bahmanyorning Ibn Sino falsafasini tom ma'noda takrorlashi ko'rinadi. Xususan, Ibn Sino asarlaridan uning falsafaga oid ikki risolasini tom ma'noda kuzatib borish mumkin[11].

Baxmanyor ma'naviy merosi haqida gap ketganda u Avisenna tafakkurining sodiq davomchisimi yoki yo'qmi, degan savol tadqiqotchilar orasida ham mavjud. Jyul Yansens ulardan biri. Yuqorida zikr etilgan tadqiqotchi Bahmanyorning "Kitob at Tahsil"dagi, ya'ni uning ustoziga ergashgani va shuning uchun o'z fikrlarini takrorlagani haqidagi gaplari bir qarashda shunday tushunilishini aytishga ikkilanadi, lekin asar sinchiklab o'rganilsa, unda boshqa gap ham mavjud. Olimning da'vo qilishicha, u bir qarashda o'z ustozining qarashlarini takrorlagan degan xulosaga keladi. U Tahsilning boshida aytilgan gaplarga ya'ni, donishnomada qabul qilingan falsafiy loyihaning asosiy qismlarining alohida tartibga solinishi asoslanadi.

Tadqiqot metodologiyasi. Maqolada Buxoro jadidlarining ijtimoiy - siyosiy qarashlari muhokama qilinadi. Jadidlar harakati g'oyalari tahlil qilindi va hozirgi kun dolzarb masalalari bilan solishtirildi. Jadidlar tomonidan jamiyatni isloh qilish borasidagi yondashuvlari o'rganildi.

Garchi u haqiqatan ham Ibn Sino qomusiy asarlarining aksariyatida klassik tartib (mantiq, fizika, matematika, metafizika)ga mos kelsa-da, uning so'nggi falsafiy ensiklopediyasi bo'lishi mumkin bo'lgan forscha asarida bunday emas. U yerda u yangi tartibni (Mantiq-Metafizika-Fizika) aniq qabul qiladi. Bu matematikani eslatib o'tishni anglatmaydi, lekin qiziqarli va klassik o'quv dasturiga zid (uning Platonik-Aristotel yo'nalishi bo'yicha) u Metafizika fizikadan oldinroq degan taassurot qoldiradi. Bu Bahmanyorning ochiqdan-ochiq mana shu yagona tartibni bajarishga da'vo qilishining ikkinchi darajali ahamiyatiga bog'liq emas. Bu bilan u Ibn Sino tafakkuriga qo'shgan katta hissa sifatida uni yanada qimmatli qiladi. Bu g'ayrioddiydir, chunki u keyinchalik G'azzoliyning "Maqosid"ida bo'lgani kabi, Donishnomaning o'zini sinchkovlik bilan qayta ko'rib chiqilgan variantini taklif qilmaslikni taklif qiladi, balki Shayx ur-Raisning barcha bitiklari bilan shug'ullanishni taklif qiladi. Uning ustozini bilan to'g'ridan-to'g'ri muloqoti, u o'rgangan g'oyalarni hisobga olishini da'vo qiladi. Bu ma'lumotlardan aniq ko'rinib turibdiki, Ibn Sino o'zining barcha fikrlari haqida yozmagan. Shu bois, Bahmanyorning "Kitob at-tahsil" asari bir qarashda mohiyatan Ibn Sinodan ilhomlangan xulosa sifatida ko'rinadi.

J. Yansensning mufassal tekshiruvi natijasi shundan iboratki, Bahmanyor keng tarqalgan e'tiqodga zid ravishda "Tahsil" asarida Ibn Sinoni takrorlamagan, hatto uning fidoyi shogirdi va fidoyisi ham bo'lmagan. Jansenga ko'ra, kengroq nuqtai nazardan, Tahsil Ibn Sinoning falsafiy loyihasidan chetga chiqadi. U yagona metafizikani ishlab chiqishga bo'lgan g'ayrioddiy urinishni rad etadi. Shu bilan birga, u shayx ur-Rais ta'kidlaganidek, ilohiyotning noyob qadrlanishini rad etadi. Aksincha, u Xudoni borliqni tekshirish obyekti qiladi. Mohiyatan Ibn Sino matnlardan keng miqyosda foydalanishga qaramasdan, Bahmanyor tomonidan ma'lum bir tuzilma ichida bu iqtiboslardan foydalanish, albatta. U Ibn Sino emas. J. Yansensning fikricha, metafizikaning sof ontologiya bilan cheklanishi va bir necha fizik ta'limotlarning qayta tashkil etilishi tufayli, ba'zida Bahmanyar Ibn Sino fikrini "qayta aristotellashtirish" haqida o'ylagan,

degan fikrga kelish mumkin. Bunday holda, uning Aristotel haqidagi bilimiga shubha qilish kerak. Shu nuqtai nazardan, Bahmanyorning “Tahsil”da mantiq, fizika va metafizikaga oid muolajalari Aristotelda hech qanday asos topa olmaydi. Shuning uchun Yansensning ta’kidlashicha, Bahmanyorga ko’proq Abu’l Qosim al-Kirmoniy kabi shaxs ta’sir qilgan, uni Ibn Sino zaif mantiqshunos va yomon aristotelizmga taqlid qiluvchi izdoshi deb qoralagan va bu unchalik katta bo’lmasa-da, Bahmanyor dunyoqarashiga ta’sir qilgan. Ibn Sino tomonidan U o’zini ikkinchisining izdoshi deb da’vo qiladi[12].

Mavzuga doir adabiyotlar tahlili. J. Yansensning tadqiqoti davomidagi xulosalari, Bahmanyorning “Tahsil”dagi matnlari bilan Ibn Sino matnlarini qiyoslab, ba’zi mavzularda ustozining turli xulosalariga kelishi juda muhim. Ammo bu topilmalarning barchasi Bahmanyorning ustoz fikridan chetga chiqqani, hattoki boshqa shaxsga, ya’ni Abul Qosim al-Kirmoniyga ergashganligi haqidagi iddaolari, kichik bo’lsa ham, shunday ko’rinayotganini ko’rsatadi. Bahmanyor o’z asarlarida tuzgan matnlarning Ibn Sinoning “Shifo”sining deyarli barcha asarlari asosida yaratilganligi uning fikriy masofalarini emas, balki sharhlashdagi sa’y-harakatlarini ko’rsatayotgandek. Aks holda, uning Bahmanyor tarafdori deb hisoblangan Kirmoniydan olgan ta’sirlarini ko’rsatish kerak. Bundan tashqari Bahmanyorning bizgacha yetib kelgan Tahsildan tashqari boshqa risolalari ham Ibn Sino asarlari va Tahsildan parchalar sifatida namoyon bo’ladi. Buning eng yaxshi namunasi uning metafizika haqidagi risolasidir.

Bahmanyor va Ibn Sino o’rtasidagi ilmiy-falsafiy bahslar uning “Munozaralar” nomli asarida jamlangan. Kitobda fanlar tasnifi, aql, ruh, materiya, shakl va boshqa mavzular haqida bahs-munozaralar mavjud.

Tahlillar va natijalar. Tabiat sirlarini o’rganishga harakat qilgan faylasuf Bahmanyor o’z asarlarida o’z fikrlarini oydinlashtirgan. Abulhasan Bahmanyor ham Arastu va uning sharq izdoshlari kabi bilishning ham hissiy, ham ruhiy bosqichlarini baholab, ularning o’zaro aloqadorligini qayd etgan. “Biz tushungan har bir narsani his (hissiyot) yoki aqlimiz bilan tushunamiz”. Hissiy bosqich, o’z navbatida, ikki qismga bo’linadi. Birinchi qism tashqi his-tuyg’ular (hissiyotlar), ikkinchi qismi esa ichki tuyg’ular haqida. “Ta’lim” kitobida shunday deyilgan: “Tashqi sezgilar beshta: teginish (al — lams), ta’m (az — zauq), hid (ash — shamm), eshitish (as — sam) va ko’rish (al — ibsor)”. Bahmanyorning fikricha, “hissiyot individual farqlarni idrok etadi”. Birinchi tuyg’u teginishdir. U “Tarbiya” asarida teginish tuyg’usi issiqlik va sovuqlik, ho’llik va quruqlik, qo’pollik va silliqlik, og’irlik va yengillik, shuningdek, qattqlik va yumshoqlik kabi sifatlarni idrok etishini qayd etadi. Issiqlik va sovuqlik o’z-o’zidan ta’sir qiladi va quruq va qo’pol narsalarni a’zo bosganda seziladi. Tegishdan keyin ta’m hissi paydo bo’ladi. U tatib ko’rgan narsa bilan aloqa qilish orqali ma’lum. Biroq, kontaktning o’zi to’liqlikni bermaydi, aksincha, to’liqlikni oladi va o’zida to’liqlik uchun mos bo’lmagan narsaga muhtoj — shilliq namlik. Bu namlik to’liq bo’lmaganda, kasallikka xos bo’lgan qism bilan aralashmasa, oziq-ovqatni sog’lik bilan uzatadi. U butunlay so’riladi, ta’m hissi buni his qiladi.

Uning ta’kidlashicha, hid hissi sezgi organi tomonidan qabul qilinganda eshitiladi. Bahmanyor eshitish ma’nosida uchta tovush hodisasini ko’rib chiqdi. Uning aytishicha, tovush jismlarning ta’siridan hosil bo’ladi, to’lqinlar shaklida tarqaladi, eshitish organlariga ta’sir qiladi va eshitiladi. Va u ko’rishni ko’zda ko’rinadigan narsaning aksi sifatida aniqladi: yoritilgan obyektning tasviri shaffof muhitda, uning oldida rang to’sig’i bo’lmasa, ko’z birinchi navbatda rangni va bu orqali o’lchamlarni va o’lchamlarni idrok etadi. raqamlar. Bahmanyor ichki tuyg’ularni tuyg’u, tasavvur yoki tasvirlovchi kuch, eslash kuchi, xotira va tasavvur kuchi yoki

fikrlash kuchi deb ataydi. U sezgilar tashqi sezgilar orqali seziladigan barcha narsalarni idrok etuvchi kuchdir, deb yozadi. Murakkab tuyg‘u uchun saqlash joyi mavjud. Xotira va tasavvur tuyg‘u shaxsga nimani berishini eslaydi: tasavvur tasvirni eslab qoladi va xotira u bilan olingan ma‘noni eslaydi.

Bahmanyor aqliy idrok haqida shunday yozadi: “Narsalarning haqiqiy voqeligini anglash sezgilarning ishi emas. Shunday qilib, ular o‘zgarishi mumkin bo‘lgan tashqi tomonlarni, aql esa narsalardagi barqaror mohiyat va real voqelikni idrok etadi”. Bahmanyor inson qalbida faol va o‘zgaruvchan kuchlar borligini aytadi. Ta‘kidlanishicha, tanada harakat qiladigan narsa aqlning harakatidir. Aql bilan tushuniladigan narsa nazariy sababdir

Xulosa va takliflar. Bahmanyor o‘zining falsafiy maktabini yaratgan allomalardan biridir. Uning ilmi va ma‘rifati, faoliyati, butun Sharqda ilmiy-falsafiy fikrning rivojlanishi va tarqalishida muhim rol o‘ynagan. Uning shogirdlari orasida eng yorqini Xuroson faylasufi va shoiri Abulabbos al-Lavkariy edi. Musulmon madaniyati tarixida pedagog va tadqiqotchi sifatida tanilgan Shihob ad-Din al-Marjoniy falsafa tarixi haqida gapirar ekan, Bahmanyorni Sharqning eng mashhuri deb atagan. U o‘zining ma‘naviy merosida to‘rtta ko‘zga ko‘ringan nuroniylarni sanab o‘tadi: Ular orasida eng mashhurlari va oqsoqollar Abu Nasr Forobiy, Abu Ali ibn Sino, G‘ozi Abul Valid Muhammad ibn Ahmad Ibn Rushd va Bahmanyor ibn al-Marzvon.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Bağdatlı Ğsmail PaĞa, Hediyyetü'l Ârifîn esmâü'l Müellifîn ve âsâru'l musannifîn, MEB. Ğstanbul 1951, I/244; Kemal Sözen, İbn Sina Okulu ve İslam Düşüncesindeki Yeri, tabula rasa, yıl /cilt 4, sayı 11, 2004, ss. 167-181
2. Zahirüddin Ebu'l Hasan Ali b. Ebi'l Kasım Zeyd el Beyhakî, Tetimme Sıvânnü'l Hikme, NeĞr Muhammed ğefî, Lahor: 1351, S. 120; ğemsüddin ğehrazûrî, Târihu'l Hukemâ, Trablus: 1988, S. 316; A. Bağırov, Behmenyâr, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, Ankara:AYK Atatürk Kültür Merkezi, 2002, C. 2, S. 204; GAL, Leiden, E. J. Brill: 1943, C. I, S. 599-600; GAL. Supp. C. I, Leiden, E. J. Brill: 1937, S. 828
3. Zahirüddin Ebu'l Hasan Ali b. Ebi'l Kasım Zeyd el Beyhakî, Tetimme Sıvân el Hikme, S. 91.
4. 4.M. Kaya, Behmenyâr, çev. Mustafa b. Tahir es Sıtî, Mevsuatü a'lâmi'l Ulamâi ve'l Üdebai'l Arab el Müslimîn, Beyrut, 2005, S. 161–163; Ayrıca bkz. H. Z. Ülken, İslam Felsefesi Kaynakları ve Etkileri, Ülken Y., Ğstanbul 1998, S. 104-105.
5. Seyyed Hossein Nasr-Mehdi Amin Razawî, —Bahmanyâr ibn Marzbân||, An Antology of Philosophy in Persia, Oxford US. New York, Volume 1, ss. (333-350).
6. Behmenyâr, el Tahsîl, NeĞr, ğehid M. Mutahharî, DâniĞkâh-i Tahran: 1370, S. 1.
7. Seyyed Hossein Nasr-Mehdi Amin Razawî, —Bahmanyâr ibn Marzbân||, An Antology of Philosophy in Persia, Oxford US. New York, Volume 1, ss. (333-350).
8. Zahirüddin Ebu'l Hasan Ali b. Ebi'l Kasım Zeyd el Beyhakî, Tetimme Sıvân el Hikme, S. 91.
9. M. Kaya, Behmenyâr b. Merzuban, Ğslam Ansiklopedisi, V/354–355.
10. Seyyed Hossein Nasr-Mehdi Amin Razawî, —Bahmanyâr ibn Marzbân||, An Antology of Philosophy in Persia, Oxford US. New York, Volume 1, ss. (333-350).
11. Bağdatlı Ğsmail PaĞa, Hediyyetü'l Ârifîn esmâü'l Müellifîn ve âsâru'l musannifîn, MEB. Ğstanbul 1951, I/244; Kemal Sözen, İbn Sina Okulu ve İslam Düşüncesindeki Yeri, tabula rasa, yıl /cilt 4, sayı 11, 2004, ss. 167-181.
12. Jules Janssens, Bahmanyâr Ibn Marzubân: a Faithful Disciple of Ibn Sînâ?, Before and After Avicenna proceedings of the first Conference of the Avicenna Study Group, Edited by David C. Reisman with the assistance of Ahmed H. Al-Rahim, Brill, Leiden-Boston 2003, ss. (177-197).

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 1 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).